D·N
4/3 1952

Konjunkturskatten och 1952

Utöver de principiella betänkligheterna mot retroaktiv beskattning har framför allt ett argument anförts mot en konjunkturskatt som avser 1951 års vinster. Kan det vara riktigt, har man frågat, att lägga en särskild skatt på under en jämförelsevis kort period uppkomna "övervinster", då konjunkturläget nu ser ut att för de berörda delarna av näringslivet stabiliserar sig på en betydligt lägre nivå, så att de mer väsentliga "övervinsterna" inte återkommer — eller då man kanske t. o. m. har anledning att frukta att en del av de företag som drabbas av konjunkturskatten kommer att få mycket låga vinster eller rent av förluster 1952? Borde inte en balansering på något längre sikt än för ett enda år vara mer lämplig? Kooperativa förbundet har i sitt remissvar uttört denna tankegång och föreslagit ett utjämningsförfarande under en flerårsperiod; förutsättningen för förbundets resonemang på denna punkt är en över flera år gällande konjunkturskatt.

För ett mer allmänt utjämningsförfarande synes en under åtminstone ett par år utgående konjunkturskatt också vara en nödvändig förutsättning. Eljest skulle följden bli att företagen genom lägre vinster 1952 än 1951 skulle få en lindrad konjunkturbeskattning även om 1952 års vinster i sig själva bleve extraordinärt höga.

Emellertid synes för närvarande inga rimliga skäl föreligga för en konjunkturskatt också för 1952. För det första är det osäkert om det över huvud blir några "övervinster" att tala om — vilket inte hindrar att vinsterna i och för sig blir goda. För det andra föreligger för 1952 inte det speciella omfördelningsproblem som från liberal synpunkt varit väsentligt när en konjunkturskatt förordats. Man får inte glömma att det var den snedvridning som uppstod föregående år med åtstramning för konsumenterna och stigande vinster för exportföretagen och skogsnäringarna som skapade hela konjunkturskatteproblemet, därför att denna snedvridning gjorde en omfördelning av inkomsterna eller rättare sagt ett återställande av en tidigare rådande inkomstfördelning påkallad. Härtill kommer ett tredje skäl mot en utsträckning av konjunkturskatten till 1952, och detta blir i och för sig avgörande, om planerna inte i sista stund ändras. Finansministern har behållet en inskränkning i den från avskrivningsrätten. Oavsett vad man i och för sig anser om en sådan åtgärd är det uppenbart att genom den på ett smidigare sätt uppnås samma verkan som med en konjunkturskatt: i brist på avskrivningsmöjligheter tvingas företagen att redovisa större vinster och blir beskattade för dem. Tanken att ovanpå detta lägga en konjunkturskatt måste bestämt avvisas; det vore att beskatta företagen två gånger för samma inkomst.

Frågan om ett utjämningsförfarande är emellertid inte avgjord med det sagda. Om det är ekologiskt att "kapa topparna" genom att jämna ut exceptionellt höga vinster ena året med exempelvis alldeles normala vinster andra året, så är det däremot fullt logiskt att jämna ut övervinsterna 1951 mot dåliga resultat under 1952. Betänksamheten inför att tillgripa en retroaktiv skatt har kommit finansministern att utforma bestämmelserna på ett på det hela smidigt sätt. Det är lämpligt att låta smidigheten uträckas till nu berörda punkt. Ett utjämningsförfarande bör tillåtas, så att företag som för 1951 blir underkastade konjunkturskatt, men 1952 får lägre inkomster än som med uppräkning för penningvärdets förändring och "naturlig utveckling" motsvarar busarets från den beskattningsbara mervinsten för 1951 kan dra av vinstminskning för 1952; lämpligen bör också vid beräkning av vinstminskningen en 10.000-kronorsgräns gälla, så att avdrag tillåts blott på den del av vinstminskningen jämfört med basåret vilken är större än 10.000 kronor. På inbetald skatt skulle då 1953 medges restitution för den del som genom vinstminskningen under 1952 inbetalts för mycket".

Det kan invändas att ingenting talar för en så kraftig vinstminskning under 1952 att extraordinärt låga vinster — eller direkta förluster — skulle uppstå för företag som nu har ett erliga konjunkturskatt för 1951. Denna invändning kan i och för sig vara befogad. Men självfallet kan det inte uteslutas att en del företag råkar i detta läge. Detta är ett tillräckligt skäl, då man nu gör dem till föremål för en retroaktivt verkande beskattning, att tillåta ett utjämningsförfarande av det slag som här har föreslagits.

I gårdagen ledare berördes i anslutning till några av Kooperativa förbundet anförda synpunkter de likviditetsvårigheter som vissa företag kan drabbas av genom att de nu skall betala konjunkturskatt för vinster som disponerats utan kännedom om att denna skatt skulle införas; lättnader i fråga om inbetalningsterminerna föreslogs för företag som av likviditetsskäl önskar ett uppskov. Om en tvåårsutjämning av det slag som här förordats införes, blir det så mycket naturligare att använda med skatten bevillas till 1953 för dem som önskar detta. I huvudsak torde egentligen endast företag med låg likviditet — nästan uteslutande torde det gälla de mindre företagen — i vissa fall ha anledning att räkna med så kraftig nedgång av vinsterna att utjämningen får någon betydelse. För dessa finnas således dubbla skäl att erhålla anstånd med konjunkturskattens inbetalande.

Tvångsmedel under skärpt kontroll

Första lagutskottet är inte riktigt nöjt med regeringens tvångsmedelslag. Det gör en del ändringar i förslaget, skärper kontrollen i några punkter. Men det anmärker sig till justitieministens uppfattning att det nu är nödvändigt med regler som gör det möjligt att "ta i anspråk tvångsmedel i större uträckning än som avsetts i rättegångsbalken" beträffande farliga brott mot rikets säkerhet. Man vill emellertid samtidigt ta "mesta möjliga hänsyn till den enskildes rättssäkerhet".

Att utskottet då främst slår ner på förlängningen av polisens rätt att anhålla (eventuellt utmynnande i häktning) ända till 30 dagar är mycket naturligt. Hr Zetterberg hade tagit till i överkant — trots lagrådets varningar. Några övertygande skäl kunde han inte anföra. Det är också ha framgått av utskottets efterprövning tillsammans med sakkunniga som blivit hörda. I särskilt krävande fall kan emellertid tänkas en större utsträckning av anhållningstiden, alltså över femton dagar, men då går saken till justitiekanslern. Det gäller svåra fall av högförräderi, spionerі och sabotage. Myndigheterna vill exempelvis komma åt en välorganiserad och vitt utgrenad spionliga: det kan bli fråga om husrannsakan och beslag hos ett flertal personer:

"Eftersom den från vilken beslag sker utan delöjmål skall underrättas härom, ligger det i saken natur att samtidigt med att förskrivaren åtgärder vidtas ett månhända rätt stort antal personer måste anhållas för att icke ändamålet med ingripandet skall äventyras. Arbetet med att sortera och bearbeta ett ofta vidlyftigt material, som åtkommits vid husrannsakan och beslag, kan bli tidsödande. Det kan bli fråga om att undersöka, huruvida oäynlig skrift kommit till användning. Även utskottet finner det överskätta ett stort antal skriftliga meddelanden avfattade på främmande språk och att höra ett stort antal personer, ofta med tillhjälp av tolk, för att direkter kunna sammanställa resultatet av utredningen."

Erfarenheter från krigsåren jämte aktuella fall ligger bakom denna beskrivning. De slutsatser utskottet kommer till har starkt stöd i de senare årens spionhistoria. Det behöver väl inte heller bli någon större strid om den rätta lösningen av detta viktiga problem, i synnerhet som utskottet tillfogar ytterligare kontrollföreskrifter, som skall tillämpas redan när anhållningstiden överskrider nuvarande femdagarsgräns (krav på redovisning av motiven för anstånd med häktningsbegäran).

Den gamla tvångsmedelslagen inskärpte behovet av medborgarinsyn på det här området. Av några skäl som inte uppges — i varje fall inte offentligt — har utskottet avstått från att gå närmare in på problemet. Tanken att koppla in ett fristående granskningsorgan (i stället för bara "rätten") på brev- och telefonkontrollen diskuteras inte närmare. Det är stor skada — kritiskt inställda medborgare är inte lika övertygade som utskottet att de "vidgade möjligheterna" ej kommer att begagnas "utan att verkligt behov därav föreligger". Att bygga på allmänna förhoppningar är farligt på ett område med kastande stämningar och impulser. Från demokratisk synpunkt är det angeläget att pålitliga civila förtroendemän underkastar polisens ingripanden en löpande prövning. Är män överens härom, så skall det också ägas rum.

Hr Sandlers yttrande i utrikesdebatten

förra onsdagen återgavs i TT:s referat på ett missvisande sätt. Enligt detta referat skulle hr Sandler med skärpa ha kritiserat den svenska regeringens hållning i den s. k. tyska frågan i höstas; i Dagens Nyheters ledare dagen efter debatten underströks denna påstådda kritik. Av de sedermera publicerade anabbprotokollen från sammanträdet framgår emellertid att hr Sandler uttryckt sig mycket mera obestämt än TT-referatet givit vid handen och att han knappast kan anses ha intagit en annan ståndpunkt än regeringen. Vi vill gärna göra detta berättande och samtidigt ta tillbaka instämmandet med hr Sandler.

PRESSGRANNAR

Oärlighet har blivit kommunistledarnas metod, deras andra natur — därför är man inte alls överraskad, säger danska Social-Demokraten, att de nu låtsas som om spionen Enhorn företrädde en helt annan åskådning än de själva gör. "Provokationstorin" är helt enkelt oumbärlig för kominformombud. Den blir vardagsbruk när spionfall avslöjas serievis:

Enhorn har genom ti år trolligt begått, hvad der ev en sinnjel konsekvens af alla kommunist-partiers ställing til Sovjetunionen : han har under tilsidosättelse af alle honoyra til sit eget land fungeret som tjener og spion for Sovjet. Anstændigvis burde kommunist-partiet takke Enhorn for, hvad han fik udrettet, indtil anmeldelsen overmandede ham. I stedet bliver han altså svær-

Riksdagssammanträden

Tisdagen den 4 Mars 1952
Första Kammaren kl. 4 em.
Andra Kammaren kl. 4 em
Sam. Konst. — 1:a Lagutsk. kl. 10.15 fm Obs
Statsutsk. in plenо kl. 10 fm Obs
Statsutsk. 1:a avd. kl. 9.30 fm Obs
Statsutsk. 2:a avd. kl. 14 Obs
Statsutsk. 5:e avd. kl. 9 fm Obs
Bevillu. utsk. 1:a avd. kl. 11 fm
Bankoutsk. kl. 14 Obs
2:a Lagutsk. kl. 11 fm
3:e Lagutsk. kl. 11 fm
Andra Kamm. ber.-utsk. kl. 14
Valmän för utseende av riksdagens justitie- och militieombudsmän samt deras ställföreträdare kl. 9.30 fm i första kammarens samlingssal.

"Vem kämpar högern mot?"

Partierna håller tydligen f. n. på att utforma sina positioner inför det betydelsefulla andrakammarvalet i höst, sade sekreterare Olle Dahlén i folkpartiets riksdagsgrupp i ett anförande i Bromma på måndagen.

Folkpartiet kommer att, sitt program trogen, söka beskärma en regeringsförälskad socialdemokrati. Om det går att föra över cirka en procent av rösterna från socialdemokraterna till folkpartiet, förhindrar man att socialdemokraterna får majoritet i andra kammaren och därmed i hela riksdagen. Lyckas inte detta, kan socialdemokratisk skärpa sin politik i rent socialistisk riktning.

Trots betydande skillnader i uppfattningen mellan högern och folkpartiet har intressen för att fritt särskilt varit gemensam. Också högern har därför tidigare i första hand förklarat sig mot socialismen. Sedan en tid tillbaka har högern dock mera anfallit folkpartiet än socialdemokratin. Detta beskäftigt med den uppläggning av valkampanjen som Stockholmsföreningens ordförande för några dagar sedan gav inför ett internt högerforum. Ett referat i Svenska Dagbladet avslöjar att man tror att "högern har ett utmärkt utgångsläge" för höstens val. Varför då, man hoppas kunna ta röster från folkpartiet. Inte ett ord finns om kamp mot socialdemokratin och för fritt näringsliv. Att förvänta för socialdemokraterna att ensamma få majoritet i hela riksdagen är tydligen inte aktuell politik för högern. Man överlåter åt folkpartiet att ta från socialdemokraterna, och själv inskränker man sig till att kritisera folkpartiet. Ja, det är ju också en arbetsfördelning inom oppositionen! Men var det precis så högern tidigare tänkte sig saken?

tet som provokatör. Partiet, hvis hele sjindhold forfedte han til landsforraedet, tager dydigt afstand fra hans, fraskriver sig alt medansvar og fremstiller hans som et udskud af menneskeheden."

Det är tale om samme feighed og bundlose uærlighed, som præger al kommunistisk virksomhed i de demokratiske lande, og som ingenlunde kan forklares med, at kommunisterne i de frie lande er undertrykte og berøvet midler — tvertimod.

Hvad ledende kommunister end beskæftiger sig med i dette som i andre frie lande, er det kun omsvøb og pakstud. Hvad de siger om socialforvisning og forsvar, om privater og skatter, om tjenninger og arbejdstid — det er kun udenomssnak, der skal skjule de virkelige hensigter og opretholde den falske forestilling om kommunist-partiet som et "radikalt" arbejderpartі.

Hvis de folk var ærlige, sagde de åbent: Vi tør ingen ting holde interesse i at forbedre kårene for dette lands arbejdere, tvertimod. Vi har i forhold til arbejderbefolkningen kun een interesse: at bringe den og hele folket ind under arme politistatssystem, som råder bag jernteppet. For vi anser en kommunistisk stormagts interesser over eltyvert benspn til vort eget land...

Men ingen jordisk magt kan drive den til at sige sandheden om deres hensigter — i hvert fald ikke så længe de befinder sig udenfor jernteppet.

I samma stund någon av dem säger sanningen, eller ett brottstycke av sanningen, blir de "provokatörer". Sanningen har en provocerande innebörd för de Stalintrogna.

Några bekymmer behöver finansministern inte hysa inför riksdagsbehandlingen av konjunkturvinstskatten — detta enligt Aftontidningens (s) mening:

Att högern konsekvent rest motstånd mot skatten är känt och den linjen kommer med säkerhet att fullföljas i riksdagen. Mera oväntat har man varit rörande folkpartiets inställning. Hr Ohlin har sannerligen inte bidragit till att ge klara besked om, var han slutligen ämnar ställa sig. Den fingrevi-vifrets attityd, som han hela tiden intagit, har irriterat även inom folkpartikretsar.

Dagens Nyheter öppnar emellertid en dörr, som ger folkpartiledaren möjlighet att hedersamt slinka ur tvetydighetens lärm. Om han följer anvisningarna bör han förklara, att förslaget varit betydligt smakligare om det framlagts i slutet av höstriksdagen. Retroaktiviteten hade då blivit obetydlig.

Svagheten i argumenteringen är bara den, att principbrottet varit lika stort om lagförslaget accepterats i november eller december eftersom retroaktiviteten gäller hela 1951.

När det gäller praktiska dispositioner spelar tidpunkten då en konjunkturskatt förehålles en stor roll. Detta har framhållits förut i motsvarande fall, och det gäller naturligtvis också nu. Upsala Nya Tidning (fp) finner det anmärkn att de stora exportföretagen har konsoliderat sin ställning så väl att en retroaktiv pålaga inte vållar dem några övervägande bekymmer. Men hur ställer det sig för alla de enskilda markägare som har så pass mycket akog till salu att deras folårsvinst passerar gränsen för skattskyldigheten?

De har naturligtvis i regel inte lagt upp några reserver, utan begagnat de stora skogsavgrenarna till att förbättra sina byggnader eller köpa inventarier. Att frigöra en del av dessa pengar för att betala den retroaktiva skatten blir sannerligen inte lätt, i synnerhet som kreditigheterna nyligen stramats åt.

Förnuftigen ligger det så till att de vikande priserna för massaexporten, och därmed för skogen, har skärpt finansministerns benägenhet att skjuta principerna åt sidan. Att resonera på det sättet är emellertid inte hans principlöst. Det är direkt farligt. För det första befrias finansministrar från sin uppenbara skyldighet att förbereda konjunkturskatter i god tid, om sådana situationer uppträder att de behövs. Och för det andra blir de praktiska skadeverkningarna av retroaktiviteten

Försvar för Franco

Carlton Hayes har till synes utmärkta kvalifikationer för att skriva ett upplysande arbete om Spanien och den nuvarande spanska regimen; han är en av USA:s främsta historiker — specialist på nationella rörelser, under många år professor vid Harvard — och han var under åren 1942—1945 amerikanske ambassadör i Madrid. Hans nu publicerade bok *The United States and Spain* (Sheridan) har också undertiteln historikern och diplomaten; det är den konservative katoliken och propagandisten som för ordet. Att Hayes var Franco-vän och framgick redan av hans tidigare bok om krigsårens verksamhet i Spanien: ("Wartime Mission in Spain 1942—1945"). Men den senaste, populärt hållna skriften är långt mera avslöjande.

Hela boken är präglad av en naivitet som möjligen kan förklaras av författarens höga ålder. Hayes var ju ende amerikanske ambassadör i Madrid under en krigsårens verksamhet i Spanien: ("Wartime Mission in Spain 1942—1945"). Men den senaste, populärt hållna skriften är långt mera avslöjande.

Hela boken är präglad av en naivitet som möjligen kan förklaras av författarens höga ålder. Hayes var ju ende amerikanske ambassadör i Madrid under en krigsårens verksamhet i Spanien. Hans uppfattning av det spanska nationalkaraktären, för att ta ett exempel bland många, förefaller samma schablonser som Madariagas så ofortjänt berömda bok i ämnet, schabloner, som för övrigt återfinns i vänerpressen av alla möjliga nationaliteter. Spanjorerna är förträffliga på allehanda sätt, märkliga inte minst därför att de inom sig rymmer de mest stridiga egenskaper. Spanjoren är "individualist på gränsen till anarkism" — att kalla folk individualister är som känt obligatoriskt i valvilliga studier över nationalkaraktären. Han är på en gång allvarlig och glad, skeptiker och troende, fatalist

alldeles särskilt stora om den tillämpas i en vikande konjunktur.

Riksdagens beslut i ärendet torde inte kunna fattas förrän tre månader efter utgången av det år för vilket beskattningen skall gälla. Vestmanlands Läns Tidning (fp) anser att retroaktiviteten är ett tillräckligt skäl för avslag på propositionen om konjunkturskatt:

Skatt i efterhand innebär ett ingrepp i rättssäkerheten, ett accepterande av godtycket som beskattningsrinciп och ett ständigt osäkerhetstillstånd för de skattskyldiga medborgarna.

Att tanken på en beskattning av konjunkturvinsterna skulle komma på tal i samband med den överkonjunktur som sedan något år tillbaka kännetecknat vissa näringsgrenar var lika naturligt som oundvikligt, yttrar Handelstidningen (fp). Det anmärkningsvärda är icke detta, utan att saken på allvar började dryftas så sent som under sistföriina höst:

Förslaget var icke något okynnigt påfund. Många skäl kunde anföras för en sådan anordning, bl. a. och icke minst att en på lämpligt sätt avvägd konjunkturbeskattning skulle göra det möjligt att avveckla vissa andra pålagor, som antingen i sig själva voro olämpliga eller kunde befaras medföra skadliga verkningar.

Finansministern har föredragit att behandla frågan helt fristående. Han staplar konjunkturvinstskatten ovanpå de tunga pålagor som tillgripits för att dämpa överkonjunkturen. Och inte nog med detta, samtidigt upplyses att den fria avskrivningsrätten, som betytt så mycket för näringslivets konsolidering och för att hindra olämpliget höga utdelningar, tillfälligt kommer att sättas ur spel.

Det framlagda förslaget är ett dåligt förslag, så dåligt att man lika väl kan vara utan den nya skatten.

och korståguan, praktisk och mystisk, Don Quijote och Sancho Panza.

Värre än detta dravel är tendensen att försköna Francos revolution och regim. 1936 års uppror påstås i grunden ha varit riktat mot kommunismen i Spanien; Hayes nämner inte ens att både kommunister och socialister stod utanför den regering under vilken upproret utbröt. Den kommunistiska hjälpen till Spanien framhålles starkt, medan hjälpen från Hitler och Mussolini framställes som högst begränsad och framtvungen av Ryslands aktioner. Att Spanien är en hård diktatur med fascistisk ideologi kan man inte läsa sig till ur boken; huvudsaken blir att Franco är katolsk och antikommunistisk.

Boken bör dess bättre inte anses representativ för vare sig amerikanskt eller katolsk opinion. En rad amerikanska skrifter, av vilka ett par författats av förutvarande medlemmar av ambassaden i Madrid, har kritiskt analyserat Francos regim från klart demokratisk synpunkt. Många framstående katoliker fördömde redan under inbördeskriget

Francos politik och beklagade den katolska kyrkans allians med den spansk-fascistiska rörelsen; det är tillräckligt att nämna Bernanos, Maritain och Mauriac.

HERBERT TINGSTEN

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro 74416 (för annonser)
nummer 1 617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Klåberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedmon
Dagens Nyheters Aktiebolags Verkst. direktör: Helge Zetzborn
PRENUMERATIONSPRISER
A - Stockholmsupplagan

	Stor-Stockh.	övriga tidningsområde landet
Månad	kr. 5.25	kr. 5.60
Kvartal	„ 16.75	„ 16.—
Halvår	„ 32.—	„ 31.50
Helår	„ 66.—	„ 63.—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1952 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm, 1952.

SPECTRAM-LAMPAN
Banbrytande! Överlägsen!
Har både ultraviolett och infrarött (värme) strålning. Synnerligen lättskött och lättbenägen, en svensk kvalitetsprodukt med 5 års garanti. Behaglig strålning. Vitaminbildande, stärkande, rögivande. Motverkar förkylningar, reumatism och infektioner. — Rekommenderas av läkare. — Använd på de första skandinaviska sjukhus. — Ett flertal olika prisbilliga modeller för såväl likström växelström.
Kontakta oss, vi sända gärna vår fleriärgsbroschyr.
Försäljes och uthyres.
FABRIKS A-B SPECTRAM
Alstagatan 12, Stockholm Va.
Tel. 39 . 2 15, 24 38 00.
AB KELAB Stjernsund. 9 07 42 16
AB HELJESTRAND Hamngatan. 7—9 21 76 77

AEG
ARCATOMSVETS AGGREGAT
Arcatomsvetsning är en snabb och ekonomisk svetsmetod, som ger täta, homogena och korrosionsbeständiga svetsar med praktiskt taget samma hållfasthet som hos grundmaterialet. Rådfråga närmaste AEG-kontor och begär referenslista!
ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET AEG
Stockholm - Göteborg - Malmö - Norrköping - Sundsvall - Skellefteå - Karlstad

HAN ÄR EN RYKTBAR ARKITEKT

HAN FLYGER MED DOUGLAS DC-6
Från Stockholm kan Ni flyga med luxuöst utrustade Douglas DC-6 flygplan (marschfart nära 500 km/tim) hos det välkända flygbolaget
SAS SCANDINAVIAN AIRLINES SYSTEM
Dubbelt så många flyger med DOUGLAS som med alla andra flygplan tillsammans

Skall Ni köpa en ny skrivmaskin eller byta en gammal, försumma inte att titta på nya Imperial — vi försäkrar, det lönar sig. Ring närmaste ADDO-kontor för demonstration.
Aktiebolaget Addo - Malmö
Försäljningskontor över hela landet
ADDO

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.